

İstiklal Marşı Şairi Mehmet Akif Ersoy'un Son İkametgâhı olan Mısır Apartmanı'nın Sanat Tarihi Açısından Değerlendirilmesi

The Evaluation in Terms of Art History about Mısır Apartment, which served as the last residence of Mehmet Akif Ersoy, the Poet of Turkish National Anthem

Duygu İLKHAN SÖYLEMEZ ¹

Araştırma Makalesi / *Research Article*

Geliş Tarihi / *Received*: 07.04.2022

Kabul Tarihi / *Accepted*: 27.05.2022

Doi: 10.48146/odusobiad.1099869

Atıf / Citation: İlkhan Söylemez, D., (2022). "İstiklal Marşı Şairi Mehmet Akif Ersoy'un Son İkametgâhı olan Mısır Apartmanı'nın Sanat Tarihi Açısından Değerlendirilmesi" ODÜSOBİAD Özel Sayı 15-28, Doi: 10.48146/odusobiad.1099869

Öz

İstiklal Marşı'nın şairi ve II. Meşrutiyet'ten sonraki önemli fikir akımlarından biri olan İttihad-ı İslam'ın önde gelen temsilcilerinden olan Mehmet Akif, hem Doğu hem de Batı edebiyatında hatırı sayılır bir birikime sahip bir kişidir. 1921 yılında yazdığı İstiklal Marşı Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilen Mehmet Akif, 1925 yılı sonrası Türkiye'den ayrılmış ve on yılı aşkın bir süre boyunca Mısır'da yaşamıştır. 1936 yılında hasta haliyle Türkiye'ye dönüş yapan "Milli Şair" son aylarını Mısır Apartmanı'nda geçirmiştir. Yirminci yüzyılın başlarında kentleşme konusunda bir değişim yaşayan İstanbul'da, Abbas Halim Paşa tarafından 1910 yılında Ermeni mimar Hovsep Aznavur'a kışlık konak olarak yaptırılan Mısır Apartmanı, Art Nouveau üslubunun öncüsü Gaudi'nin eserlerine gönderme yapmaktadır. Bunun yanı sıra yapıdaki çıkmalar ve bitkisel motiflerin ağırlıkta olması ise ulusal mimari öğelerini bünyesinde barındırmasından dolayı binayı, İstiklal Caddesi'nin kayda değer apartmanlarından birisi haline getirmiştir. Günümüzde, Mehmet Akif Ersoy'un 16 Haziran 1936 ile 27 Aralık 1936 tarihleri arasında hayatının son günlerini geçirdiği ve vefat ettiği Mısır Apartmanı'nın dördüncü katı, Aralık 1936'da restore edilerek bir anma evine dönüştürülmüştür. Önemli bir mekân olan bu bina, Mehmet Akif Kütüphanesi, Belgesel Odası, Şiir Odası ve Sergi Salonu olmak üzere dört bölüm olarak tasarlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mehmet Akif Ersoy, İstiklal Marşı Şairi, Mısır Apartmanı, sanat tarihi, art nouveau

Abstract

Mehmet Akif, the poet of the National Anthem and II. One of the leading representatives of İttihad-ı İslam, one of the important currents of thought after the Second Constitutional Monarchy, is a person who has a considerable experience in both Eastern and Western literature. Mehmet Akif, whose national anthem was written in 1921 and accepted by the Turkish Grand National Assembly, left Turkey after 1925 and lived in Egypt for more than ten years. Returning to Turkey in 1936, the "National Poet" spent his last months in Mısır Apartment. In Istanbul, which experienced a change in urbanization at the beginning of the twentieth century, the Mısır Apartment, which was built by Abbas Halim Pasha in 1910 as a winter mansion for the Armenian architect Hovsep Aznavur, refers to the works of Gaudi, the pioneer of the Art Nouveau style. In addition, the protrusions in the building and the predominance of floral motifs have made the building one of the notable apartments of Istiklal Street, since it contains national architectural elements. Today, Mısır Apartment, which served as the last residence of Mehmet Akif Ersoy, the poet of Turkish national anthem, has been renovated and converted into a memorial house. An important place to witness with one's own eyes the life of Ersoy, this building was designed in four sections including Mehmet Akif Library, Documentary Room, Poetry Room, and Exhibition Salloon.

Keywords: Mehmet Akif Ersoy, the poet of Turkish National Anthem, Mısır Apartment, art history, art nouveau

Giriş

Bazı yapılar vardır ki, fikirleri ve yazdıkları ile toplumda barış ve huzur için çalışmış önemli şahsiyetlere ev sahipliği yapmıştır. Bu yapılardan birisi de Milli Tarihimizin en değerli kişilerinden birisi olan Mehmet Akif Ersoy'un son altı ayını geçirdiği İstiklal Caddesi üzerindeki Mısır Apartmanı'dır.

¹ Öğr. Gör. Dr., Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Konya, e-mail: duyguilkhan@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-5707-1542

Bir sanatçının sanatkârlığının yanında olayları algılayış şekli, hayatı yorumlayışı, duyarlılığı, aile çevresi, kederi ve sevinci de bir noktada sanatı ve sanatçılığı için önem arz etmektedir. Sanatçının kişiliği ve yaşadıkları, eseri anlamamıza kapı aralayacak ipuçlarını da içinde barındırır. Sanatçı, eserini oluştururken biraz da kendi dünyasını şekillendirir onda. Sanat eserinin okura dönük yüzü yanında sanatçıya bakan tarafları da vardır. Zira sanatçı da sonuçta tüm insanlar gibi bir hayat sürmektedir. Sanatçının da şahsî bir dünyası ve bu dünyanın şekillendirdiği edebî bir kişiliği vardır (Koç, 2007: s. 21). İstiklal Marşı'nın şairi ve II. Meşrutiyet'ten sonraki önemli fikir akımlarından biri olan İttihad-ı İslam'ın önde gelen temsilcilerinden olan Mehmet Akif, hem Doğu hem de Batı edebiyatında hatırı sayılır bir birikime sahip bir kişiydi (Tansel, 1991: s. 9). Mehmet Akif'in yaşadığı dönem göz önünde tutulduğunda 18. ve 19. yüzyıl sadece Osmanlı açısından değil dünya tarihi açısından çok sayıda sorunların olduğu, değişim ve etkileşimin görüldüğü bir dönem olmuştur. Avrupa'da otuz yıl savaşları, Rönesans döneminin toplumsal yansımaları, Fransız devrimi gibi etkenler Batı'nın sosyo-kültürel yaşamını belirginleştiren en önemli hususlardı. Osmanlıda ise değişim, batılılaşma olarak adlandırılmakta ve etkileri her alanda görülmekteydi. Mehmet Akif Ersoy'unda etkilendiği Hürriyetçilik ve Milliyetçilik kavramları Fransız ihtilali ile ortaya çıkan, modern siyasi hukukun temelini oluşturan ilkeler Avrupa'ya yayılmaya başlayarak siyasal düzenin ve müesseselerin yepyeni bir anlayış içinde yorumlanmasına neden olmuştur. Kısaca, Fransız İhtilali'nin doğurduğu sonuçlar, insanların siyasal tarihi bakımından bir dönüm noktası olmasını sağlamıştır. Bu dönem Hürriyet fikirlerinin ve Milliyetçilik hareketlerinin Avrupa'da yaygınlaşmasına neden olmuştur (Armaoğlu, 1997: s. 19-20). Özellikle Hürriyetçilik (Liberalizm) ve Milliyetçilik (Nasyonalizm) kavramları ve bu kavramlardan doğan akımlar, hareketler, eski monarşik devlet yapılarının temelini sarsmış ve 19. yüzyıl başında yeni bir Avrupa kavramı gelişmeye başlamıştır (Mutlu, 1996: s. 188). Batı Avrupa'da yerleşmiş olan toplumsal düzenin temelden değiştirilmesi, değişimin kalıcı olduğu 18. ve 19. yüzyıl kısaca aydınlanma devri olarak da tanımlanmaktadır. Kökten değişimin yaşandığı bu dönemde özellikle sanattan edebiyata, felsefeden mimariye ve diğer alanlarda atılımın gerçekleştiğine tanık olmaktayız. Bu dönem aynı zamanda ekonomik hayatın ve ekonomik yapının da kimlik değiştirmesine yol açmıştır. Bu değişimlerin sonucu olarak da "Endüstri Devrimi" ne geçilmiştir. Endüstri devrimi, başta İngiltere'de olmak üzere, yaşandığı tüm ülkelerde ekonomik, toplumsal, siyasal ve kültürel yapıyı etkilemiştir. Devrimin başladığı yer olan İngiltere, 19. yüzyılda Fransa'nın Avrupa'daki önderliğine son vererek ticari savaşlar sonucunda dünyanın en güçlü ülkesi konumuna gelmiştir. Fransız ihtilali ile karşılaştırıldığında endüstri devrimi çok daha köklü, derin ve sürekli. Bu gelişmeler sonucunda 19. yüzyıl Avrupa'sında toplumun temel nitelikleri değişime uğramıştır. Bu değişim kilise ve asiller sınıfının karşısına, endüstrinin doğurduğu kalabalık ve güçlü bir kitle olan burjuva sınıfının ortaya çıkmasıyla yaşanmıştır (Özer, 1961: s. 107).

18. ve 19. yüzyıl Osmanlı toplumunda ise, sosyo-kültürel olgu en az Avrupa'daki kadar hareketlidir. İmzalanan Karlofça (1699) ve Pasarofça (1718) antlaşmaları ile Osmanlı'nın Avrupa'daki üstünlüğü kesin olarak sona ermiş, büyük bir güç olma niteliğini kaybetmesine neden olmuştur. Bu antlaşmalar askeri yenilgileri sonuçlandıran sıradan antlaşmalar değildi. Osmanlı Devleti'nin batı sınırlarında yeni bir dengenin habercisi olduğu gibi, hem genişleme siyasetine hem de Cihat ve Fetih kavramlarına oturan Osmanlı siyasetinin ve dünya görüşünün değişmesine işaret ediyordu (Batur, 1996: s. 137). Bunun neticesinde Osmanlı'da Batı'daki yenilikleri öğrenme süreci başlamış oldu (Üstünipek, 2004: s. 361). Art arda gelen toprak kayıplarıyla beraber Osmanlı İmparatorluğunda siyasal güç azalmış ve yönetici kadroda Avrupa'daki gelişmelere karşı bir ilgi uyanmıştır. Uyanan bu ilgi sonucunda Batı ile özellikle de Fransa ile ilişkilerin artması sosyal, ekonomik, kültürel ve mimari alanı da etkilemiştir (Fırat (İnci), 1999: s. 287). Osmanlı İmparatorluğu'nun 19. yüzyılda sosyal ve idare yapısında görülen değişikliklerde Fransız etkileri görülür. Bu etkiler özellikle Fransız devrimi sonrasında gelişen fikirler doğrultusunda gerçekleşmiştir (Yenişehirlioğlu, 1993: s. 58). Osmanlı devletinin Batı kültürüne duyduğu ilgi Avrupa'nın etkisiyle daha da artmıştır. Bu etki Osmanlı'nın Avrupa'yı daha iyi tanınmasına neden olmuştur (Kuran, 1984: 62). 18. yüzyılda başlayıp 19. yüzyıl boyunca devam eden Batı'ya yönelik "Batılılaşma Hareketi" olarak adlandırılmıştır (Ortaylı, 1985: s. 137). Osmanlı'nın Batı karşısındaki bu durumundan kurtulmak için çeşitli fikir akımları ortaya çıkmıştır. Osmanlıcılık, İslamcılık ve Türkçülük şeklinde sayabileceğimiz bu akımlardan, İslamcılık "bir kalkınma ve kurtuluş" ideolojisi olarak Osmanlıcılık hareketinin devamı olarak, Milliyetçilik ve bir ölçüde Türkçülük akımının öncüsü olarak ele alınmaktadır (Kara, 1997: s. 27).

Mehmet Akif, İslamcılık adı verilen fikir akımının temsilcilerinden birisidir ve bu akımla en fazla özdeşleşmiş kişilerin başında gelir. Eserlerinde, kader ve tevekkül kavramlarının yanlış anlaşılması

yüzünden Müslümanların çalışmayı terk ederek her şeyi kadere bırakmaları, bütün beklentilerini tevekkül yoluyla gerçekleştirmek istemelerini eleştirerek, Müslümanlara sürekli olarak çalışmayı telkin eder. Mehmet Akif, İslamcılık ideolojisine sahip olmakla beraber İslam dünyasını da sert bir dille eleştirmekten kaçınmamıştır.

II. Meşrutiyet'in güçlü fikir akımlarından olan Batıcılık, Mehmet Akif'in sık sık eleştirdiği bir dünya görüşüdür. Batı'nın ahlakını, saldırganlığını ve zalimliğini sık sık eleştirerek, Batı'nın amaç ve ortaya koydukları ile yaptıkları arasındaki çelişkiyi gözler önüne serer. Batıcılara göre, Osmanlı Devleti'nin ilerleme ve gelişmesinin önündeki en büyük engel dindir. Akif ve diğer İslamcılar, Batıcıları din karşısındaki tutumları nedeniyle eleştirir ve bu düşünceye sahip kişilerin bu tutumu halk ile aydın arasında bir düşmanlığa yol açtığını söylerler (Çağın, 2010: s. 71,77). Günümüzdeki İslamcılığın dönüşümünü analiz için çağdaş Türkiye'de İslamcı medeniyetçiliğin üç safhası tefrik edilebilir: Birincisi, II. Meşrutiyet ve erken Cumhuriyet, ikincisi, Cumhuriyet ve üçüncüsü son Cumhuriyet devrindeki medeniyetçilik. Birinci safhada şeriatçılık olarak İslamcılığın bayraktarı Mehmet Akif ile medeniyetçilik olarak muhafazakârlığın bayraktarı Yahya Kemal karşılaştırıldığında din (şeriat) ile medeniyet olarak İslâm anlayışları arasındaki paradigmatik ayrışma net olarak görülür. Cumhuriyet devrinde İslamcılarda ise stratejik medeniyet söylemi, kritik bir değişime uğramıştır. Medeniyetçi söylem bakımından hem II. Meşrutiyet ile Cumhuriyet İslamcıları arasında, hem de Cumhuriyet İslamcıları içinde önemli ince ayrımlar vardı (Gencer, 2013: s. 89). Esasen, 'Batıdan neyin alınıp neyin alınmayacağına ilişkin olarak, İslamcılığın genel hattını belirleyen tavır ve zihniyeti, Akif'in meşhur mısralarıyla rahatlıkla özetlenebilir:

“Alınız ilmîni Garb'ın, alınız sanatını,

Veriniz mesainize hem de son süratini

Sade Garb'ın, yalnız ilmîne dönsün yüzünüz

Çünkü kabil değil artık yaşamak bunlarsız

Çünkü milliyeti yok sanatın, ilmin yalnız.”

Akif, ilmin (burada elbette geleneksel ilimler değil, pozitif bilimler kastedilmektedir) ve sanatın yani teknolojinin milliyeti olmadığını ısrarla vurgulamakta, fakat asıl önemlisi, bilim ve teknoloji olmaksızın 'yaşamının mümkün olmadığını' belirtmektedir. Dolayısıyla, Batıdan modern bilim ve teknolojinin alınması, bir ölüm-kalım meselesi olarak sunulmakta ve bu ithal işlemi için son sürat bir mesai gerektiği vurgulanmaktadır. Buna karşılık, belli ki geride kalındığı için kaçırılmış olan 'terakki devirlerini yarıp geçmek yani hâlihazırda/modern olana ulaşmak için, kendi ruhi mahiyetimiz' kılavuz olmalıdır. Akif, Batıdan neyin alınıp neyin alınmayacağına karar vermiştir: Bilim ve teknoloji; üstelik bu ithal, hayatî bir öneme sahiptir yani mutlaka yapılması gereklidir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta ise şudur; 'karar vermek', ancak belli bir düşünme süreci ardından gerçekleştirilebileceğine ve Akif "karar vermiş" olduğuna göre, düşünmesini daha önce tamamlamış olmalıdır (Birgül, 2013: s. 264).

Mehmet Akif için çok önemli olan "Sırâtımüstakîm" (Sırât-ı Müs-takîm) mecmuası 27 Ağustos 1908'de yayınlanmaya başlamıştır. Ebu'l-ulâ Zeynelâbidin (Prof. Ebululâ Mardin, 1881-1957) ile "hukuk mezunlarından, Serezli Hafız Eşref Edib'in (Fergan, 1883-1971) sahibi oldukları haftalık dergi "din, felsefe, edebiyat, hukuk ve ulûm"konularını ele almaktadır. İslamcı aydınların toplandıkları dergi 183. sayısından itibaren (8 Mart 1912) yalnız Eşref Edib tarafından yayınlanacak ve Sebîlürreşâd (Sebîlü'r-Reşâd) adını alacaktır. Mehmet Âkif, derginin başyazarı idi. Kendisinin hemen hemen bütün şiir ve yazıları burada yayınlanmıştır. Birkaç şiir ve yazısında, daha önce de yaptığı gibi, "Sa'dî" müstear adını kullanmış, ayrıca imzasız şiirleri de çıkmıştır. Derginin imzasız yazılarından mühim bir kısmının da Akif tarafından yazılmış olması kuvvetle muhtemeldir (Düzdağ, 2004: s. 21-22).

Mehmet Akif, Baytarlık eğitimi sırasında çocukluğundan gelen yabancı dil sevgisi sebebiyle Fransızcasını ilerletmek için yine özel eğitimi sürdürür. Kamil isimli birisinden geceleri Fransızca dersleri alır. Bununla da yetinmez aynı hassasiyeti küçük yaşların da başladığı Arapça ve Kur'an eğitiminde de gösterir ve Tabhane Medresesi'nde İskeçeli Hafız İsa Efendi'den Kur'an'ı hıfz etmeye ve Arapça öğrenimini ilerletmeye devam eder. Akif, buradaki dört yıllık eğitimini başarıyla tamamlayıp birincilikle mezun olur. Veteriner olarak hayata atılır. Okul çevresi, Akif'i yetiştiren üçüncü önemli çevredir. Burada hem fen ilimlerini iyi bilen hem de dindar olan hocalardan ders almıştır. Dolayısıyla o din ve ilim çatışmasına asla düşmemiştir (Özçelik, 2007: s. 20).

Çok sayıda görev değişikliği yapan Mehmet Akif ilk önce Ziraat Nezareti Umur-u Baytariyye'ye (Tarım Bakanlığı Veterinerlik Dairesi) memur olarak atanır. On yıllık memuriyeti sürerken Halkalı Ziraat Okulu'nda yazma sanatı, Dar'ül Fünunda edebiyat dersleri de vermiştir. Balkan savaşından sonra Halkalı Ziraat Okulu'ndaki görevi dışındaki iki görevinden de istifa eder. Birinci Dünya Savaşı'nın çıktığı yıllarda Teşkilatı Mahsusa'da görev almış ve bu görevi nedeniyle 1914'te Berlin'e, 1917'de Arabistan'a gitmiştir. 1918'de Şeyhülislamlığa bağlı olarak kurulan Dar'ül Hikmeti İslamiye Cemiyeti'nde başkâtiplik yapmıştır.

Mehmet Akif, tarihimizin en karanlık günlerinde, milletle birlikte göğüs germiş, Milli Mücadele yıllarının unutulmaz kahramanlarından biri olmuştur. Konuşmalarında, Müslümanların esir olarak yaşayamayacağını her fırsatta dile getirmiştir. Üzüntüyü gidermek, halkı birliğe davet etmek ve orduya manevi destek vermek için Fatih ve Süleymaniye camilerinde vaazlar vermiştir. Anadolu'da, şehirlerde ve cephelerde mücadele eden askerlere moral vermek için Genel Kurmay Başkanı İsmet Paşa önderliğinde sadece askerlere değil aynı zamanda halkında maneviyatını güçlendirmek için bir Milli Marşın yazılması gündeme getirilmiştir (Önder, 1986: s. 37). Gündeme getirilen bu fikir Ankara tarafından da kabul edilmiş ve bir yarışma düzenlenmiştir. Ödüllü olan bu yarışmaya Mehmet Akif katılmaz, ancak ödülü bir hayır kurumuna vereceklerini söyleyince İstiklal Marşını yazmaya ikna olur. 12 Mart 1921 tarihinde Büyük Millet Meclisi tarafından İstiklal Marşı olarak kabul edilen Mehmet Akif'in şiiri dönemin gazete ve dergilerinde geniş yer bulmuştur (Altınbaş, 2015: s. 17,28,34).

Daha sonra Balıkesir ve Kastamonu'da vaaz vererek, birlik ve beraberlik üzerine konuşmalar yapmış, halkın ve askerinin gayret ve şevkini arttırmıştır. 1921 yılında yazdığı İstiklal Marşı Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilmiştir (Gülüser, 2010: s. 3). 1925 yılı sonrası Türkiye'den ayrılan Mehmet Akif on yılı aşkın bir süre boyunca Mısır'da yaşamış ve 1936'da hasta haliyle Türkiye'ye dönmüştür (Cündioğlu, 2010: s. 12,14). Türkiye'den Mısır'a yerleşme sebebi olarak hükümete, hem siyasi hem de fikri açıdan muhalif olmasıdır. Giderken de arkadaşı Şefik Kolaylı'ya büyük bir hüzün ve teessür içinde " Ben vatanımı satmış ve memlekete ihanet etmiş adamlar gibi muamele görmeye tahammül edemiyorum ve işte bundan dolayı gidiyorum" demiştir (Düzdağ, 2015: s. 14,19). Mısır'da yaşadığı maddi sıkıntılar ve hastalığı sebebiyle Türkiye'ye dönmüş, Beyoğlu'nda Midhat Cemal'in bir süre oturduğu Mısır Apartmanı'na yerleşmiştir. Üç ay gibi kısa bir süre Alemdağ'da bir çiftlikte kalmış, hem havaların soğuması hem de tedavisi için İstanbul'a tekrar gelmiştir (Ersoy, 2013: s. 20). İstanbul'a geldiğinde İstiklal caddesindeki Mısır Apartmanı'nın 13 numaralı dairesine yerleşen Mehmet Akif Ersoy 26 Aralık 1936 yılında vefat etmiştir (Tansel, 1991: s. 144-145). Fethi Tevetoğlu, tabutu Mısır Apartmanı'ndan alınıp Beyazıt'a kadar on arkadaşının omuzlarında getirilip, musalla taşına konulduktan sonra, cenazenin Mehmet Akif'e ait olduğunu yaymak üzere fakültelere dağıldıklarını söyler (Tevetoğlu, 1951). Başka kaynaklarda da cenazenin tek atlı bir arabayla (Bumin, 1983: s. 41), dört adam tarafından getirilip musalla taşına konulduğundan bahsedilir (Songar, 1995: s. 14). Sonuç olarak döneme damgasını vuran en önemli şair ve fikir adamlarından biri olan Mehmet Akif Ersoy'un cenaze merasimi resmî bir ilgiden mahrum olarak gerçekleştirilmiştir (Ayvazoğlu, 2006: s. 246). Eşref Edip her türlü dışlamaya rağmen halkın gönlünde yer eden Akif'in; cenazesini, şu cümlelerle anlatır: "Tabut otomobilden çıkarılıyor. Çıplak, örtüsüz, yalnız tahtadan ibaret bir tabur! Talebeler büyük şairin tabutunu görünce hüngür hüngür ağlamaya başladılar. Hele bazıları o kadar müteessir olmuşlardı ki tabutu kucaklıyorlardı (Yıldırım ve Özdemir, 2007: 37)." Namazdan sonra mezarlığa kadar tabutu omuzlarda götürülen bu büyük insan ve büyük Müslümanın na'sı, kefenin üzerine bayrak sarılarak ve "İstiklâl Marşı" okunarak kabrine konulmuştur. Kabri -bugün- Edirnekapısı'ndaki "Şehidlik" te "Mehmet Âkif Ersoy Meydanı"ndadır (Düzdağ, 2007: s. 13).

Yazmış olduğu şiirlerle gönüllere taht kuran; Çanakkale Şehitlerine ve İstiklal Marşı'yla her gün adeta yaşayan bir şairdir Mehmet Akif. Döneminde örnek bir insan olan şairin sanat duruşu ve Türk milletinin nabzını tutuşu onu yaşayan bir şiir, dimağlara haz veren bir şair yapmıştır. O, sanatı hem zevk alınan hem de ruhlara rahatsızlık vermeden bir şeyler hisset tiren, bir unsur haline getirmiştir. Dönemindeki birçok yazar-çizerden farklı olarak millî duygularla birlikte dinin içinden süzülerek gelen dini lirizmi, İslami duruş pozisyonunu şiirlerinde görmek mümkündür (Aytan, 2007: s. 43).

Mehmet Akif Ersoy, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde ders vermiş bir darülfünun hocası, İslâmî ilimlere son derece vukufiyeti olan bir İslâm âlimi, Sıratı Müstakim Dergisi'ni çıkararak, yazılarıyla halkı aydınlatan bir mütefekkir, Milli Mücadele yıllarındaki vaazlarıyla, halk ayaklanmalarını yatıştırarak, birlik

ve beraberlik ruhunu halkın gönlünde yerleştirmiş manevî bir kahraman ve şiirleriyle de bu milletin gönlüne taht kurmuş bir ediptir (Yılmaz, 2007: s. 30).

Mehmet Akif Ersoy'un eserlerini aşağıdaki şekilde tasnif edilebilir (Düzdağ, 2007: s. 13)

Şiirleri: 1. Safahat Dışında Kalmış Şiirler; 2. Safahat.

Nesir yazıları: 1. Tefsirler; 2. Vaaz 3. Makaleler: 4 Tercümeleler: 5 Mektuplar

Mısır Apartmanı

Mısır Apartmanı'nın yapıldığı 1910 yılı hem Avrupa'da hem de Osmanlı'da hızlı nüfus artışı ve kentleşme olgusu çerçevesinde konut mimarisinde de büyük değişimlerin görüldüğü bir yıl olmuştur. 19. yüzyıl İstanbul'da özellikle levanten ve gayrimüslimlerin ağırlıkta olduğu ve genellikle Rum ve Ermeni mimarlara yaptırılan konutların olduğu Galata ve Beyoğlu (Pera) bölgesi, apartmanlaşmanın olduğu ve dönemin bilim, kültür ile sanat merkezlerindedir (Simmel, 2000: s. 167). Bu bölge Abdülaziz döneminde büyümeye başlar. İmparatorluğun son dönemlerinde toplumun üst sınıfları başta Beyoğlu olmak üzere Nişantaşı, Şişli ve Kadıköy yakasına yerleşmeye başlamıştır. İmparatorluğun son dönemlerinde Galata- Beyoğlu, Yeniköy, Tarabya, Moda ve Büyükkada İstanbul'un herhangi bir Batı kenti ile karşılaştırılabilecek tarzda yaşam sergileyen semtleri olmuşlardır (Kuban, 1998: s. 21-41). Beyoğlu'nun gelişim sürecine girmesinde rol sahibi etkenler arasında iki tanesi önem arz eder. Bunlardan birisi "su", diğeri de "reformlar"dır (Cezar, 1994: s. 2674). 1858'de kurulan Altıncı Daire-i Belediye, Beyoğlu'nu küçük bir Avrupa kenti olarak geliştirmeye çalışmış ve ilk iş olarak Galata surlarını yıktırılmıştır ve surlara ait hendekleri kapattırılmıştır (Dökmeci ve Çıracı, 1990: s. 32,58). Elçilikler, Levantenler, Rum, Ermeni ve Musevi azınlıklar Beyoğlu'nda İstanbul'un batılı anlamda ilk burjuvazisini oluşturarak dönemin Avrupa yaşam biçiminin tüm özelliklerini bölgeye taşımışlardır (Akın, 1998: s. 297,318). Tüm bunların yanı sıra; bölgedeki yolların genişletilmeleri ve kaplanmaları, İstiklal Caddesi ve yan sokakların gazla aydınlatılması, adlandırılması ve evlerin numaralandırılması, İstiklal Caddesi'nin genişletilmesi, bölgenin su sorununa yönelik çalışması Altıncı Daire'nin günümüz Beyoğlu'sun da hala korunan uygulamalardır.

Karaköy'ün etkin bir iş merkezi olması ve Beyoğlu'ndaki konut bölgesiyle ilişkisinin yoğunlaşması sonucunda Avrupa'nın ilk metrolarından biri burada 1871'de yapılmaya başlanmış 1874'de bitmiş ve tünel hizmete girmiştir. Londra ve New York'tan sonra dünyanın üçüncü ve en kısa tüneldir (Dökmeci ve Çıracı, 1990: s. 32). Bölgenin fiziksel değişimine bakıldığında, sıkışık ve yeşili az bir görünümde olduğu görülmektedir. İstiklal caddesi üzerindeki görkemli örnekler ve köşe yapıları dışında yan sokakların çoğu dar parselasyon üzerinde yükselen yapılardan oluşmaktadır (Akın, 1998: s. 297).

Avrupa'daki akımlardan etkilenerek tasarlanmış elçilik binaları, kiliseler, konaklar, mağazalar, oteller, lokantalar, kahveler ve eğlence yerleri gibi çok sayıda bina ile adeta modern bir Avrupa şehri görünümünü almıştır (Kuban,1970: s. 45-46). Bu görünümü almasına katkı sağlayan apartmanlardan biri olan Mısır Apartmanı Mısırlı Prens Abbas Halim Paşa tarafından 1910 yılında Ermeni mimar Hovsep Aznavur'a kışlık konak olarak yaptırmıştır. İstiklal Caddesi, Tomtom Mahallesi'nde yer alan apartman 163 kapı numarasına sahiptir (Bayram - Turgut, 2021: s. 514). İstanbul'un ilk betonarme yapılarından olan Mısır Apartmanı'nın mimarı olan Aznavur Londra'dan babası ile İstanbul'a gelmiş, Yükseköğrenim için gittiği İtalya'da Roma Güzel Sanatlar Akademisinden "Valore" ödülünü alarak 1879'da İstanbul'a gelmiş ve İstanbul'da çok sayıda projeye imzasını atmıştır (İbişoğlu, 1994: s. 511). 18. Yüzyıl'da Batıda meydana gelen yeni teknikler, motifler, modeller, formlar ve kavramlar, Batıya açılmaya başlayan Osmanlı'da bunları tamamlayacak mimari gereksinimler ortaya çıkardı. Hassa mimarlar Ocağında yetişen mimarların yenilikler konusunda yeterli bilgileri olmayınca pek çok yabancı mimar İstanbul'a geldi (Batur, 1996: s. 110).

Aznavur'un imza apartmanlarından birisi olan Mısır Apartmanı (**Görsel 1**), Art Nouveau üslubunun en güzel örneklerinden birisidir. Art Nouveau akımının ortaya çıktığı yıllar Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküş öncesi dönemine rastlar, ancak tüm olumsuzluklara rağmen Osmanlı toplumunda yeni bir üst kesim oluşmuş, buna bağlı olarak da bu nüfusun gereksinimlerinde büyük bir değişim gerçekleşmiştir (Batur, 1994: s. 327). Bu gereksinimlere cevap verebilecek olan Art Nouveau akımı sayesinde yeni yaşam alanları Avrupa kentleri görünümüne kavuşmuştur. Art Nouveau üslubunun ortaya çıkışı ile Osmanlı topraklarına girmesi eş zamanlı olmasına rağmen, oldukça olgun örnekler verilmiştir. Bunun sebeplerinden en önemlisi de II. Abdülhamid'in Alman kültürüne duyduğu ilgidir. Bu sayede Avrupalılar da durumu fırsata çevirerek kendi kültürlerini yayabilecekleri, üstelik bunun da padişah yoluyla daha kolay olabileceğinin farkına varmışlardır. Bu düşüncelerin sonunda Art Nouveau desenlerini içeren " Der Moderne Stil, Leipzig 1898"

(Modern Üslup) adlı albüm II. Abdülhamid'e ithaf edilmiştir. Bu desenlerin mimariye aktarımı ise 19. Yüzyılın ikinci yarısında, levanten ve Osmanlı üst tabakasının yerleşme bölgesi olan Beyoğlu (Pera) bölgesi olmuştur ki bir anlamda burası ilk uygulama alanı da diyebiliriz (İrepoğlu, 1990: s. 9-10). İstanbul'daki Art Nouveau'nun en iyi örneklerine Pera ve Galata'da rastlamaktayız. İstiklal caddesi üzerinde bu üslupta tasarlanmış veya dekorasyonu yapılmış en az elli kadar apartman bulunmaktadır. 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Türkiye'de görülen apartmanlaşma, öncelikle Pera (Beyoğlu) ve Galata'da karşımıza çıkar. Çoğu kâgir olan bu yapılar bina yapılabilecek dar bir araziden en geniş biçimde yararlanmak ve artan nüfus ile ekonomiyi karşılamak üzere yapılmıştır. Çoğunlukla giriş katı hariç, üç veya dört katlı, geniş bir caddeye, araziye veya meydana baktığı durumlarda eklemelerle beş kata çıktığı görülebilir. Bu nedenle de zengin malzeme ile süslenmiş girişler ve geniş büyük merdivenlerin yer almadığı görülür.

Görkemli maliyeti yüksek olan bu apartmanların İstanbul'daki örneklerinde Batı'daki uygulamalarından farklı olarak figürlü süsleme ye fazla yer verilmemiş olmasıdır. Bunun yerine genellikle bitkisel motifler tercih edilmiştir. İstanbul'daki Art Nouveau ile diğer Avrupa ülkelerindeki uygulamalar karşılaştırıldığında belirgin farklılıklar bulunmaktadır. İstanbul'daki Art Nouveau Bizans ve Osmanlı mimarilerinden alınmış bezemeler, yerel mimari ve inşaat gelenekleri ile bütünleşmesi aradaki farkı oluşturan unsurlardır. Art Nouveau süslemelerinin genel olarak kullanıldıkları yere bakıldığında, dış cephede kapı ve pencere kasalarında, balkon parapetlerinde ve konsollarda yoğunluk kazandığı görülür. Kat süslemelerinde, kornişlerde, duvar köşelerini koruyan dikmelerde daha az görülür. İç mekânlarda ise özellikle merdiven trabzanlarında yoğunlaşır. Pencere tipinde de geleneksel dikdörtgen biçimi korunmuş, üslubun getirdiği yenilikler reddedilmiştir (Barillari – Godoli, 1997: s. 23, 30,136,137,162,184,204). Günümüzde sanat galerisi olarak kullanılan yapının bir kısmı özgünlüğünü korurken bir kısmı değiştirilmiştir. Örneğin, yapıya girildiğinde yer kaplamasından merdiven ve korkuluğuna, merdiven holündeki pencere nişlerine kadar olan bölümler özgünlüğünü korurken, sergi salonlarına girildiğinde karşımıza çıkan zemin kaplamaları terasların pencere ve yer kaplamaları günümüzün malzemeleri ile yeniden tasarlanmıştır.

Bu unsurların belirgin bir şekilde ortaya konulduğu Mısır Apartmanı Art Nouveau ile Birinci Ulusal Mimarlık akımından da izler taşımaktadır. 1905 yılında yapımına başlanmış 1910 yılında tamamlanmıştır. Beş katlı olan yapıya sonradan, dışardan fark edilmeyen teraslı iki kat daha ilave edilmiştir. Konak, Abbas Halim Paşa'nın ölümünden sonra apartmana çevrilmişti (Üsdiken, 1994: s. 448).

Apartmentın kuzeybatı yönündeki cephe İstiklal caddesine bakan ve ana giriş kapısının yer aldığı cephedir. Mısır Apartmanı'nın güneybatı cephesi yanındaki diğer yapılarla bitişik nizamda inşa edilmiş olup, diğer üç cephesi açıktır.

Kuzeybatı cephesi, simetrik bir cephe düzenine sahip olup, zemin ve birinci katta, ortada bir tane geniş, yanlarda ikişer tane dar olan beş açıklıklı pencere düzenine sahiptir. Girişi karşıdan bakıldığında sağ tarafta olan yapının zemin ve birinci kat taşları bosajlı olarak tasarlanmıştır. Birinci kat balkonları Fransız balkon şeklinde yapılmıştır. İkinci kattan başlayarak üçüncü ve dördüncü kat boyunca orta aks, çıkma yapar şekilde tasarlanmıştır. Bu çıkmaları taşıyan konsollar akantus yaprakları şeklinde olup birinci kat pencere aralarına kadar inmektedir. Buna benzer konsollar, Nişantaşı Teşvikiye Caddesindeki, Varol Apartmanı'nda da karşımıza çıkmaktadır.

İkinci kat pencereleri düz hatılı olup, Fransız balkonludur. Ancak tam ortadaki balkon Bursa kemerli, gömme balkon şeklinde tasarlanmıştır. Balkonlarda yer alan korkuluklar taş malzemeden yapılmış S ve C kıvrımları kullanılarak yapılmış kum saati şeklini anımsatmaktadır. Gömme balkonun içinde altı adet oldukça sade konsollar yer almaktadır. Her iki yandaki pencereler de düz hatılıdır (**Görsel 2**).

Üçüncü katta da yine tam ortadaki balkon Bursa kemerli gömme balkon şeklinde yapılmış olup, balkon korkulukları taş ve demir malzemeler kullanılarak yapılmıştır. Balkonun içinde yine altı adet konsol bulunmaktadır, ancak buradaki konsollar ikinci kattakilere göre daha süslü olup, akantus yaprakları volütler ile S ve C kıvrımları kullanılmıştır. Bu katı ikinci kattan ayıran diğer bir özellikte gömme balkonun her iki yanındaki pencereler beşik kemer şeklinde yapılmıştır ve pencere aralarından ileriye taşkın olarak yapılmış akantustan uçları yuvarlatılmış dikdörtgen panolar sarkmaktadır. Bu panoların iki yanında da uçları püskülle sonlanan sarkıtlar yer almaktadır.

Dördüncü katta ise, sağ ve sol köşelerdeki pencereler beşik kemer şeklinde olup, üstünde dairesel şekilde yapılmış alınlıklar bulunmaktadır. Tam ortadaki balkonun da korkulukları taş malzemeden yapılmıştır.

Balkonda iki adet barok rozet, yanlarında akantus yaprakları ile birer tane kral tacını andıran akantus yapraklarından yapılmış süsleme öğeleri bulunmaktadır. Çatı katında da buna benzer süsleme unsurları yer almaktadır (**Görsel 3**).

Beşinci katın orta aksında, üç kemerli pencere düzeni uygulanmıştır. Burada dairesel bir alınlık ve mavi mozaikler ile bu bölüm cephede ön plana çıkarılmıştır. Üç kemerli pencerelerden ortadaki pencerenin balkonu çıkma yapmış olup, balkonu demir şebekelidir. Balkonda yine dördüncü kat balkonu ve çatı katındaki akantus yapraklarından müteşekkil, kral tacına benzer süsleme elemanları görülmektedir. Beşinci katın sağ ve sol köşelerine denk gelen bölümde neoklasik üslupta karşımıza çıkan üçgen alınlıklar kırık bir şekilde yapılmıştır (**Görsel 4**).

Çatıda ise dördüncü ve beşinci kat balkon şebekelerinde görülen kral taçlarını anımsatan girintili çıkıntılı süslemeler ve kartuşlar yer almaktadır. Bu süsleme unsurları ve çini mozaiği bize Art Nouveau üslubunun en başarılı sanatçılarından biri olan Gaudí'nin İspanya Barselona'daki eserlerinden olan Park Güell ve Casa Mila'yı hatırlatmaktadır ki her iki eserde de çini mozaik ve bu girintili çıkıntılı dalgalı görünüm ön plandadır.

Acara Sokağına bakan, kuzeydoğu cephesi de, bezeme özellikleri açısından kuzeybatı cephesinin devamı niteliğindedir. Bu cephede ise, caddeye bakan ve yapıya girişin sağlandığı cephenin devamı niteliğindedir. Farklı olarak ikinci normal kattan başlayıp dördüncü kata kadar devam eden cumba benzeri çıkıntılar bulunmaktadır. Türk evlerinde karşımıza çıkan cumbalardan farklı olarak burada Fransız balkonlar ile dönemin şartları içerisinde modernize edilmiştir. Bezeme açısından değerlendirdiğimizde balkon altlarındaki kıvrımlar ile bitkisel süsleme elemanları ana cephe ile aynı olmakla beraber bu cephe nispeten daha sade tutulmuştur.

Sonuç ve Değerlendirme

Tarihe tanıklık etmiş olan Mısır Apartmanı pek çok açıdan değerlendirdiğimiz zaman paradigmal bir gerçeklik olarak ilk karşımıza çıkan yapı şeklinde değerlendirebiliriz. Şöyle ki; hem apartmanlaşmanın, Art Nouveau üslubunun, Beyoğlu bölgesinin kültürel düzeninin oluşumunda hem de Mehmet Akif Ersoy gibi dönemin fikir adamlarına ev sahipliği yapması açısından değerlendirip yorumlayabiliriz.

Mısır Apartmanı, adından da anlaşılacağı üzere Mısırlı bir prens tarafından yaptırılmış olsa da üslupsal açıdan değerlendirdiğimizde batılı unsurların hakim olduğu bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Batı mimarisinde, çağdaş mimarlığın gelişmesine neden olan Art Nouveau Türkiye'de kendi unsurları ile beraber kullanılarak biçimsel bir zenginlik getirmiştir. Bunun sonucu olarak da Osmanlı, Batı Art Nouveau'sundan ayrılarak kendine özgü bir Art Nouveau yaratmıştır. Tıpkı Mehmet Akif Ersoy'un çağın ve Batı'nın getirdiği yenilikleri kullanarak, İslam'ın daha iyi yaşanması gerektiği kanaatini savunması gibi. Zira Batı'nın Sanayi devrimini, kendi dinlerini terk etmekle başardığını düşünen bazı aydınlara karşı Mehmet Akif Ersoy, Müslümanların dinini terk ederek değil daha iyi yaşayarak terakki edebileceklerini savunmuştur. Mehmet Akif Ersoy'un hayata veda ettiği Mısır Apartmanı ile Mehmet Akif, dönemlerinin aksine Batı'yı aynen alınmaması, kendi unsurları içerisinde değerlendirilmesi gerektiği noktasında örtüşürler.

Günümüzde İstiklal Marşı Şairi Mehmet Akif Ersoy'un 16 Haziran 1936 ile 27 Aralık 1936 tarihleri arasında hayatının son günlerini geçirdiği ve vefat ettiği Mısır Apartmanı'nın dördüncü katı restore edilerek bir anma evine dönüştürülmüştür. Ziyaretçilerin, Ersoy'un hayatına kendi gözleriyle tanık olabileceği önemli bir mekân olan bu bina, Mehmet Âkif Kütüphanesi, Belgesel Odası, Şiir Odası ve Sergi Salonu olmak üzere dört bölüm olarak tasarlanmıştır (İstanbul Mehmet Akif Ersoy Memorial House | Turkish Museums, t.y.).

Mısır Apartmanı İstanbul'un ilk apartmanlarından biri olmasından ötürü sanat tarihi açısından da ayrı bir öneme sahiptir. Zira ilk defa Batılı ülkelerde karşımıza çıkan apartmanlar İstanbul'da da karşılığını bulmuş, levantenlerin ve gayri Müslimlerin yoğun olarak yaşadığı Beyoğlu İstiklal Caddesi üzerinde inşa edilmeye başlanmış. Bunlardan biri olan Mısır Apartmanı, yapıldığı dönem itibarıyla hâkim olan üslup Art Nouveau olup, aynı olmasa da benzer özelliklerde yapılmış İstanbul'da çok sayıda eser mevcuttur. Birkaçından örnek vermek gerekirse, Taksim de inşa edilen Ragıp Paşa Apartmanı ile Vali Konağı Caddesi üzerinde, bitişik nizamda yapılmış olan Sümer – Marmara Apartmanlarını sayabiliriz. Her ikisi de tıpkı Mısır Apartmanı'nda olduğu gibi cepheleri simetrik olarak yapılmış olup, her cephede farklı pencere kemerleri, gömme ve Fransız balkonlar ile Art Nouveau üslubunun hâkim motifleri olan bitkisel motifler ağırlıktadır.

Mısır Apartmanı'nı Avrupa'daki çağdaşları ile karşılaştırdığımızda, Avrupa'daki örnekler göre oldukça sade tasarlanmış olduğunu söyleyebiliriz. Zira Avrupa'daki eserlerde sıklıkla gördüğümüz figürlü süslemeler Mısır Apartmanı'nda karşımıza çıkmaz. Ancak, bitkisel süslemeler farklı pencere düzenleri, gömme ve Fransız balkonlar açısından değerlendirdiğimizde Fransa Paris'teki 7. Bölge 29. Caddedeki Jules Lavirrotte'nin eseri (**Görsel 5**) ile karşılaştırdığımızda benzerlik gösterse de Mısır Apartmanı çok daha sade ve mütevazı olarak tasarlanmıştır. Yapının simetrik cephe düzeni ve çatı katındaki plastik unsurları andıran girintili çıkıntılı süslemeler ve çini pano ise Antoni Gaudí'nin Barselona'daki ünlü eserlerinden olan Güell parkı (**Görsel 6**) ile beraber pek çok eseri de benzerlik gösterir.

Sonuç olarak, Mısır Apartmanı, Batı'nın Art Nouveau üslubu ve bu üslubun öncüsü olan Gaudí'nin eserlerine gönderme yapmasının yanı sıra yapıdaki çıkmalar, bitkisel motiflerin ağırlıkta olması ve ulusal mimari öğelerini bünyesinde barındırması ile beraber Türk tarihinin en önemli şahsiyetlerinden birisi olan Mehmet Akif Ersoy başta olmak üzere çok sayıda ünlü isme ev sahipliği yapmasından dolayı İstiklal Caddesinin en önemli apartmanlarından birisi konumuna yükselmiştir. Bu özellikleriyle Mısır Apartmanı çok sayıda ilklerin yaşandığı ampirik bir eserdir şeklinde yorumlanabilir.

Çıkar Çatışması Beyanı

"İstiklal Marşı Şairi Mehmet Akif Ersoy'un Son İkametgâhı olan Mısır Apartmanı'nın Sanat Tarihi Açısından Değerlendirilmesi" başlıklı makalemiz ile ilgili herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile mali çıkar çatışması yoktur ve yazarlar arasında da herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Akçay, M. (2020, 30 Ağustos). [Tweet]. Twitter. https://twitter.com/Meral_Akçay/status/1300388446897405956?t=Y8AEDeJlOeB_XFJlDpxVpw&s=19
- Akın, N. (1998). 19. Yüzyılın İkinci Yarısında Galata ve Pera (1. Baskı). İstanbul: Literatür Yayıncılık.
- Altınbaş, N. (2015). Milli Mücadele'de Mehmet Akif Ersoy ve İstiklal Marşı, İstiklal Marşı'nın Kabulü'nün 94. Yılı ve Mehmet Akif Ersoy'u Anma Günü, Ankara: TBMM Basımevi.
- Alyanak, Ç. (2018, 20 Aralık). Mehmet Akif Ersoy'un Mısır Apartmanı Günleri. Arkeolojik Haber. [https://www.google.com/imgres?imgurl=https://i.arkeolojikhaber.com/pool_file/2018/51/5841_misir-apartmani.jpg&imgrefurl=https://www.arkeolojikhaber.com/haber-mehmet-akif-ersoyun-misir-apartmani-gunleri-18823/&tbid=Arh90ygKzgGYM&vet=1&docid=S_rMDMDmXLwarM&w=720&h=1064&source=s h/x/im](https://www.google.com/imgres?imgurl=https://i.arkeolojikh Haber.com/pool_file/2018/51/5841_misir-apartmani.jpg&imgrefurl=https://www.arkeolojikhaber.com/haber-mehmet-akif-ersoyun-misir-apartmani-gunleri-18823/&tbid=Arh90ygKzgGYM&vet=1&docid=S_rMDMDmXLwarM&w=720&h=1064&source=s h/x/im)
- Armaoğlu, F. (1997). 19. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1789-1914) (2. Baskı). Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Kurumu Türk Tarih Kurumu.
- Aytan, N. (2007). "Çanakkale Ruhuyla Yaşayan Muzdarip Şair: Akif," *Mehmet Akif Ersoy*, 42-45.
- Ayvazoğlu, B. (2006). 1924 Bir Fotoğrafın Uzun Hikâyesi (1. Basım). İstanbul: Kapı Yayınları.
- Barillari, D., Godoli, E. (1997). *İstanbul 1900 Art Nouveau Mimarisi İç Mekanları* (Çeviren: Afife Batur), İstanbul: Yem Yayınları.
- Batur, A. (1994). Art Nouveau. *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, 1, İstanbul, 327-328.
- Batur, A. (1996). Art Nouveau Mimarlığı ve İstanbul. *Mimari Akımlar*, 1, İstanbul, 94-117.
- Batur, A. (1996). Geç Dönem İstanbul'u. *Dünya Kenti İstanbul*, 154-175.
- Bayram, S., Turgut, D. (2021). İstanbul'daki Mısır, Ceylan ve No: XX Apartmanları: Plan ve Cephe Kurguları Üzerinden Bir Değerlendirme. *Mimarlık Bilimleri ve Uygulamaları Dergisi*, 6 (2), 509-525.
- Birgül, M.F. (2013). Modern Olmayan Bir İslamcılık ve Nurettin Topçu Tefekkürü, *Türkiye'de İslamcılık Düşüncesi ve Hareketi Sempozyum Tebliğleri*. (289-306) Zeytinburnu Belediyesi.

- Bumin, M. (1983). Mehmet Akif'in Cenazesi ile İlgili Bir Hatıra. *Türk Edebiyatı*, 113.
- Cezar, M. (1994). Ondokuzuncu Yüzyılda Beyoğlu Neden ve Nasıl Gelişti, XI. Türk Tarih Kongresi, (5-9 Eylül 1990), Kongreye Sunulan Bildiriler Kitabı, C.VI, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2673-2690.
- Cündioğlu, D. (2010). *Akife Dair* (4. Basım), İstanbul: Kapı Yayınları.
- Çağın, S. (2010). Fikir Akımları Karşısında Mehmet Akif Ersoy. *Yeni Türk Edebiyatı*, 2, 69-81.
- Dökmeci V., Çıracı H. (1990). *Tarihsel Gelişim Sürecinde Beyoğlu*. (1. Baskı). İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayınları.
- Dünyanın en gösterişli meydanı: Park Güell (t.y.). Ensonhaber.com. <https://www.ensonhaber.com/galeri/dunyanin-en-gosterisli-meydani-park-guell> (Erişim Tarihi: 17.05.2022)
- Düzdağ, M.E. (2007). "Mehmed Akif Ersoy Hayatı ve Eserleri" *Mehmet Akif Ersoy*, 4-15.
- Düzdağ, M.E., (2004). *Mehmet Âkif Ersoy*. İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Düzdağ, M.E. (2015). *Mehmet Âkif Mısır Hayatı ve Kur'an Meali*. İstanbul: Şule Yayınları.
- Ersoy, M.A. (2013). *Safahat* (Düzenleyen: Ertuğrul Düzdağ), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Fırat (İnci), N. (1999). XX. Yüzyıl Başlarında Görülen Osmanlı Mimarisi. *Osmanlı Ansiklopedisi Kültür ve Sanat*, 10, 287-297.
- Gencer, B. (2013). Şeriatçılıktan Medeniyetçiliğe İslamcılık: Bir İslamcılık Tipolojisine Doğru, *Türkiye'de İslamcılık Düşüncesi ve Hareketi Sempozyum Tebliğleri*. (47-68) Zeytinburnu Belediyesi.
- Gezi-Yorum. (2020, October 7). mısır-apartmanı.2 » Gezi yazısı planı rehberi örneği turları butik oteller. Gezi Yorumları | Gezi-yorum.Net. Retrieved March 30, 2022, from <https://www.gezi-yorum.net/istanbul-istiklal-caddesi/misir-apartmani-2/>
- Gülüser, A. (2010). *Mehmet Akif Ersoy'da Tanrı Problemi*. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- İbişoğlu, V. (1994). Mısır Apartmanı. *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, 1, İstanbul, 511.
- İrepoğlu, G. (1990). Sultan II. Abdülhamit Döneminde Yeni Bir Anlayış: Art Nouveau. *Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 9, 3, 9-13.
- İstanbul Mehmet Akif Ersoy Memorial House | Turkish Museums. (t.y.). Turkish Museum. Retrieved March 30, 2022, from <https://turkishmuseums.com/museum/detail/22342-istanbul-mehmet-akif-ersoy-memorial-house/22342/4>
- Kara, İ. (1997). *Türkiye'de İslamcılık Düşüncesi. I-III*, İstanbul.
- Koç, O. (2007). Bir Aile Reisi Olarak Mehmet Akif, *Mehmet Akif Ersoy*, 21-28.
- Kuban, D. (1970). İstanbul'un Tarihi Yapısı. *Mimarlık*, 7, İstanbul, 35-46.
- Kuban, D. (1998). *Kent ve Mimarlık Üzerine İstanbul Yazıları* (1. Basım), İstanbul: Yem Yayınları.
- Kuran, A. (1984). Türk Mimarisinde Çeşitli Üsluplar Üzerine Görüşler. *Mimaride Türk Milli Üslubu Semineri*, 61-65.
- Mutlu, B. (1996). *Mimarlık Tarihi Ders Notları* (1. Baskı). İstanbul: Yapı Endüstri Merkez Yayınları.
- Ortaylı, İ. (1985). Batılılaşma Sorunu. *Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi*, 1, 134-138.
- Önder, M. (1986). İstiklal Savaşı Belgeleri. *Türk Edebiyatı*, 158, 34-41.
- Özçelik, M. (2007). Mehmet Akif'i Yetiştiren Çevre, *Mehmet Akif Ersoy*, 16-20.
- Özer, B. (1961). 19'uncu Yüzyılın Genel Nitelikleri ve Batı Mimarisinde Seçmecilik. *Mimarlık ve Sanat*, 3, 107-112.
- Simmel, G. (2000). Metropol ve Zihinsel Yaşam. (Derleyen: Aydoğan A.), *Şehir ve Cemiyet*, İstanbul: İz Yayıncılık.

Songar, A. (1995). İstiklal Marşımız ve Mehmet Akif. *Tarih ve Medeniyet*, 13.

Tansel F.A. (1991). *Mehmet Akif Ersoy Hayatı ve Eserleri*. İstanbul: Ötüken Yayınları

Tevetoğlu, F. (1951). *Ölümünün 15. Yılında Mehmet Akif*, 27 Aralık 1951.

Üsdiken, B. (1994). Mısır Apartmanı, *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, 5, 448-449.

Üstünipek, Ş. (2004). Batılılaşma Dönemi Mimarisi ve Beylerbeyi Sarayı. *Üsküdar Sempozyumu Kitabı*, 23-25 Mayıs. İstanbul: Üsküdar Belediye Başkanlığı Üsküdar Araştırmaları Merkezi, 361-368.

Wikipedia contributors (t.y.). Jules Lavirotte. Wikipedia. https://en.wikipedia.org/wiki/Jules_Lavirotte (Erişim Tarihi: 17.05.2022)

Yenişehirlioğlu, F. (1993). Sanatta Osmanlı İmparatorluğu Fransa Etkileşimi. *Osman Hamdi Bey ve Dönemi Sempozyumu Kitabı*, 17-18 Aralık, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları, 57-68.

Yıldırım, T. Özdemir, Ş. (2007). Mehmet Akif'in Çok Bilinmeyen Bir Röportajı, *Mehmet Akif Ersoy*, 35-41.

Yılmaz Ş. (2007). Bir Eğitimci Olarak Mehmet Akif, *Mehmet Akif Ersoy*, 35-41.

Görseller

Görsel 1: Mısır Apartmanı Genel Görünüm (Gezi-Yorum, 2020).

Görsel 2: Mısır Apartmanı birinci ve ikinci kat balkonları (Alyanak, 2018).

Görsel 3: Mısır Apartmanı üçüncü ve dördüncü kat balkonları (Alyanak, 2018).

Görşel 4: Mısır Apartmanı son kat (Akçay, 2020).

Görşel 5: Lavirotte Binası (wikipedia(17.05.2022))

Görsel 6: Park Güell (ensonhaber.com(17.05.2022))

Extended Abstract

There are some structures that hosted important figures who worked for peace and tranquility in society with their ideas and writings. One of these buildings is the Mısır apartment on Istiklal Street, where Mehmet Akif Ersoy, one of the most valuable figures of our National History, spent the last six months.

The poet of the National Anthem and II. Mehmet Akif, one of the leading representatives of the Islamic Union, one of the important currents of thought after the Second Constitutional Monarchy, was a person with a considerable experience in both Eastern and Western literature. Considering the period in which Mehmet Akif lived, the 18th and 19th centuries were a period of many problems, change and interaction, not only for the Ottoman Empire but also for world history. The concepts of Freedom and Nationalism, which Mehmet Akif Ersoy was influenced by, emerged with the French Revolution and the principles that formed the basis of modern political law began to spread to Europe, causing the political order and institutions to be interpreted in a brand new understanding.

In the 18th and 19th century Ottoman society, the socio-cultural phenomenon was at least as active as in Europe. With the signed Karlowitz (1699) and Pasarofca (1718) treaties, the Ottoman rule in Europe came to an end, causing it to lose its status as a great power. These treaties were not ordinary treaties that resulted in military defeats. It caused a change in Ottoman politics and worldview. As a result of this, the process of learning the innovations in the West began in the Ottoman Empire. The increase in relations with the West, especially with France, has also affected the social, economic, cultural and architectural fields. The orientation to the West, which started in the 18th century and continued throughout the 19th century, was called the "Westernization Movement".

Mehmet Akif is one of the representatives of the movement of ideas called Islamism and is one of the people most identified with this movement. Although Mehmet Akif has the ideology of Islamism, he did not hesitate to criticize the Islamic world with a harsh language. II. Meşrutiyet, one of the powerful currents of thought of the Constitutional Monarchy, is a worldview that Mehmet Akif frequently criticizes. He frequently criticizes the morality, aggression and cruelty of the West, revealing the contradiction between the West's aims and what it does and what it does. He deals with the subjects of "religion, philosophy, literature, law and science" in the weekly journal "Sırât-ı Müstakîm" (Sırât-ı Müstakîm), of which Mehmet Akif is the editor-in-chief and published on 27 August 1908. Almost all of his poems and writings have been published here.

Mehmet Akif, who has made many job changes, is first appointed as a civil servant in the Veterinary Department of the Ministry of Agriculture. While he was a civil servant for ten years, he also taught writing at Halkalı Agricultural School and literature at Dar'ül Fünun. After the Balkan War, he resigned from both positions. Mehmet Akif has endured with the nation

in the darkest days of our history and has become one of the unforgettable heroes of the years of the National Struggle. In his speeches, he stated at every opportunity that Muslims could not live as captives. He gave sermons in Fatih and Süleymaniye mosques to relieve sadness, invite the people to unity and give moral support to the army. In order to give morale to the soldiers fighting in Anatolia, cities and fronts, under the leadership of General Staff Chief İsmet Pasha, writing a National Anthem was brought to the agenda to strengthen the morale not only of the soldiers but also of the people.

There are also some structures that hosted important figures who worked for peace and tranquility in the society with their ideas and writings. One of these buildings is the Mısır apartment on Istiklal Street, where Mehmet Akif Ersoy, one of the most valuable figures of our National History, spent the last six months. The year 1910, when the Mısır Apartment was built, was a year in which great changes were seen in the housing architecture within the framework of rapid population growth and urbanization both in Europe and the Ottoman Empire. In 19th century Istanbul, Galata and Beyoğlu (Pera) regions, where mostly Levantines and non-Muslims were predominant and houses built by Greek and Armenian architects, were among the science, culture and art centers of the period. It has almost taken the appearance of a modern European city with many buildings such as embassy buildings, churches, mansions, shops, hotels, restaurants, coffee shops and entertainment venues designed by being influenced by the currents in Europe (Kuban, 1970: 45-46). Mısır Apartment, one of the apartments that contributed to its appearance, was built by the Egyptian Prince Abbas Halim Pasha in 1910 by the Armenian architect Hovsep Aznavur as a winter mansion. The apartment located in Istiklal Street, Tomtom Neighborhood, has 163 door number. Aznavur is the architect of the Mısır apartment, one of the first reinforced concrete structures of Istanbul. Mısır Apartment, one of the signature apartments of the architect, is one of the best examples of the Art Nouveau style. Mısır Apartment, in which these elements are clearly revealed, also bears traces of Art Nouveau and the First National Architecture movement. Its construction began in 1905 and was completed in 1910. Two more floors with terraces, which are invisible from the outside, were added later to the five-storey building. The mansion was converted into an apartment after the death of Abbas Halim Pasha.

As a result, Mehmet Akif Ersoy, one of the most important personalities of Turkish History, with the Mısır apartment, the Art Nouveau style of the West and the works of Gaudi, the pioneer of this style, as well as the protrusions in the building, the predominance of floral motifs and the national architectural elements. It has become one of the most important apartments of Istiklal Street, as it hosts many famous names, especially in the Istiklal Street.